

ABONAMENTUL
 Pe un an : 24 Cor.
 Pe jum. an : 12 :
 Pe 1 lună : 2 :
 Nrul de Dumineci
 Pe un an 4 Cor. — Pen-
 tru România și America
 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

Două culturi.

II.

(R. S.) Cât au stricat școalele străine culturii noastre naționale, mai bine se poate dovedi printr-o comparație. Să luăm, de pildă, o sută de intelectuali, dela noi și o sută din România și să ne întrebăm: căți la sută dintre ai noștri cugetă, scriu și vorbesc bine românește? Cu greu vom găsi zece la sută, până ce în România abia vor fi zece la sută care să nu știe perfect scrie, vorbi și cugetă românește... Măcar că și în România cultura străină, franceză mai ales, face destule ravagii pe socoteala culturii românești... Până ce felul de a scrie și vorbi al francezilor este însă foarte apropiat de al românilor, — limba ungurească este de a noastră cât cerul de pământ!

Sub linie vom trata încurând, aducând exemple, efectul culturii ungurești asupra întregei firi a intelectualilor (»inteligentei«, — cum se zice) noștri. Aci simplu constatăm numai un adevăr, pe care nu-l va putea nega nimeni: *sunt două feluri de culturi* nu numai când ne comparăm cu frații din România, ci și când ne mărginim să examinăm viața noastră restrânsă d'acasă, pe domni și pe țărani.

Nu am spune însă întreg adevărul, dacă n'am mărturisi, că în sinul societății noastre românești se poartă o laudabilă luptă pe d'oparte pentru ajungerea la unitatea culturală între noi, pătura cultă d'aici și pătura cultă din România, pe de altă parte se fac extra-ordinare sforșări să micșorăm distanța ce desparte pe intelectualii noștri de massa mare a poporului. Credem că în privința astă valoroșii confrăți dela »Luceafărul« sunt de acord cu noi.

Cine ar putea, de pildă, să nege efectul salutar ce s'a produs când cu întemeierea »Tribunei« în Sibiu? Venirea între noi alui Slavici și activitatea lui literară și politică n'a schimbat oare și felul nostru de a scrie, cugetă și simți? Ar mai fi azi cu puțință între noi ziare cu limba pocită în care se scriă »Luminătorul«? Ar mai îndrăznii azi cineva să scrie între noi despre România, despre marele ei rege și regină și despre atâția bărbați de stat străluciți, cum a scris »Luminătorul«, care despre »căpitanul dela Plevna« scriă că e »iac'asa, un neamț«, iar despre tinărul rege român scriă că »nu face pentru noi cât o pipă de duhan«?... Si »Observatorul« chiar, condus d'un Barițiu, n'a trebuit oare să inceteze după apariția »Tribunei«, care aducea nou spirit și limbă viguroasă românească?

Vor recunoaște apoi confrății noștri dela »Luceafărul«, că întemeierea, tot în Sibiu, a »Foi Poporului« a fost d'asemeni un pas însemnat în tendința de a ne apropia de popor.

Însuși întemeierea »Luceafărului« ce probează de altfel, în primul rând? Nu un pas înainte în ce privește cultura noastră națională și mai ales în *stăruințele noastre pentru unitatea culturală*? Ar mai fi azi cu puțință pretinși »literați« de teapa celora pe care Bogdan-Duică i-a turtit în foiletoane »Tribunei«?

Adevărat că progresăm înceț. Tot așa, e fapt, că apostolii culturii naționale trebuie să poarte o luptă desnădăjduită împotriva indolenței și stricăciuniei ce s'a încubat în sânul cărturarilor noștri în urma culturii lor străine.

Stocul acesta de cărturari români cu străină cultură și *recalcitranți*, așa zicând, față de cultura românească, a făcut pe dl Tăslăuanu să scrie în »Luceafărul« (Februarie 1908) următoarele:

»Astăzi se observă alte tendențe de a ferici neamul. Deosebirea între tendințele mai noi și cele ale latinistilor e, că acelea nu loveau așa adânc în interesele poporului; acesta nu era așa de exploataț cum e astăzi de pătura cultă, care e tot mai hrăparește și mai doritoare să adune cât mai mult pentru urmașii în domnie.

In curs de două veacuri prin urmare și poporul nostru de țărani s'a diferențiat în două clase: cea a domnilor și cea a țărănilor.

Aveți deci și la noi două culturi: cea a domnilor, internațională, și cea a țărănilor, națională.

Ni-se va răspunde poate că cultura domnilor români dela noi e mai națională ca a celor din România.

E o aparență, care înșelă. Vom avea prilej altădată să arătăm în ce consistă naționalitatea acestei culturi a domnilor noștri.

De astădată afirmăm numai că cultura domnilor noștri e străină. Cei mai mulți indivizi din această pătură s-au adaptat, într-toate, mediul social străin, în care și-au făcut educația.

Poporul nostru de țărani, care în privința culturii a făcut progrese dispărente, astăzi are deci să supoarte balastul unei domnii naționale. E un balast fiindcă domnilii noștri nu au în vedere interesele clasei țărănești, ci făcându-și educația la școalele alcătuite după preceptele stăpânilor, adoptă toate apucăturile domnilor cu trecut istoric, exploataț țărănește. Clasa aceasta de domni, la noi astăzi e așa de puternică, încât niște intelectuali cinsiliști și săraci, veind să organizeze țărănește pentru interesele ei și împotriva tendințelor parăsitare ale domnilor lacomi de avere, ar întări cel mai înverșunat reacționarism.

Se naște deci întrebarea: Clasa aceasta de domni, care mereu voroște în numele poporului există ea spre binele sau spre paguba înaintărilor și întăririi clasei țărănești? Are poporul nostru nevoie de-o clasă de domni care se îmbogățește și se întărește din sudoarea feței țărănești? Cu un cuvânt: diferențierea culturală în forma de astăzi nu e oare în paguba poporului nostru? Noi afirmăm că o asemenea diferențiere a fost și este pagubitoare țărănimii noastre.

Cultura pe care o căștigă feclorii și nepoții de țărani în școli, nu ar trebui să o folosească pentru exploatarea poporului — ci ar trebui să fie sfătuitorii și îndrumătorii, desinteresați materialicește ai poporului, ajutând dezvoltarea puterilor spirituale și morale ale întregel țărănimii.

Bineînțeles că această dorință a noastră, și de sigur și a țărănimii, ne-o vor împlini cam greu domnilii noștri. Putem fi chiar siguri că nu ne-o vor împlini, fiindcă nu au nici un interes să se facă mucenici al altruismului.

Dar se vor găsi oare măcar în generațiile tineri, de astăzi și în cele viitoare, oameni cari să

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Deák Ferenc-utca 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Manuscripte nu se întrepătrund.
 Telefon pentru oraș și comitat 502.

albă îndrăsneala să pornească, desinteresați, luptă împotriva culturii străine a domnilor noștri? Căți ne vor răspunde la această întrebare?

O aspră judecată, negreșit. Sunt însă numai onorabili *excepționi* cărturari cărora nu se pot adresa imputările și invinuirile acestea. Ii poți număra adevărat pe degete, căci îi vedem mereu pe aceiași cărturari în luptă, la lucrurile bune și la jertfe când e vorba de interesele neamului.

Majoritatea nu jertfește nimic pentru cultura românească. Putem dovedi cu cifre, că abia a treia parte dintre cărturari noștri au în casă foaie și revistă românească.

De altfel chiar acum ni se dă prilej să înregistram un trist exemplu: «Vatra școlară», revista pedagogică la care se grupaseră cele mai valoroase puteri din sânul corpului nostru didactic, încețează, după o apariție d'un an, din cauza indolenței și lipsei de sprinț a mijloilor de învățători români! Si când asta? Când țărănește își dă ultimul ban pentru ameliorarea soartei învățătorilor și pentru susținerea școalei românești! Nu este asta o rușine?

Interesele materiale preocupă însă pe toți. Rar vei întâlni intelectual care să nu se preocupe de urmașii săi în — domnie».

N-ar avea nimic de excepțional, desigur, dacă în același timp când tatăl căutând să-și pricopsească fiul, ar tinde nu numai să-l ajute la diploma care-i asigură o situație, ci să se preocupe să-i dea și o cultură românească, fără care cele mai bune porniri ajung fatal sub stăpânirea mentalității școalei străine...

Căți dintre fiili oamenilor noștri mai de seamă au avut ambii nu numai să-și facă examenele la vreme, ca să ajungă cât mai iute »la poziție«, ci să-și căștige ori să-și completeze cultura românească?

O misiunea asta ne poate fi cu atât mai fatală, cu cât generațiile de intelectuali ce vor veni d'aci încolo nu se vor mai reîncontra, ca până acum, aproape exclusiv din sânul țărăneștei... Noi, cari am crescut în școale cum a dat Dumnezeu, mai mult în săracie decât în belșug și cari nu vom putea uita niciodată jertfa părinților nostri țărani, pe d'oparte mai știm răbdă și în tot cazul ținem legătura cu frații și surorile noastre țărani, rămași acasă în săracie... Fiii noștri însă cresc la orașe, își fac educația în școale străine, cei mai mulți.

Ei bine: dacă nici măcar în căminul familiar nu se vor inspira de sentimente curate românești, dacă nu vom contribui ca o cultură românească, pe cât de modestă, să contrabalanseze pornirile ce le infilătrează în sufletul lor școală străină, mai fizor ei români? Cei mai mulți vor fi numai cu — numele și ca să treacă în tabăra adversă, e destul să li-se asigure pozițiile pe care le au ca români. Străini nu se vor simți între — străini!

Noi am dat alarmă, în privința asta, încă de mult. Poziția energetică ce o ia »Luceafărul« este o dovadă că primejdia crește,

că pentru combaterea ei (cel puțin atâtă, dacă înălatura cu desăvârșire nu se poate!) trebuie să și dea mâna toți cei care cugeta și simțesc cu adevărat românește.

Dela clubul naționalităților. Clubul naționalităților ține în fiecare zi ședință, discutând situația și evenimentele ce se succed, dar mai ales asupra atitudinei ce vor avea în luptă ce s'a incins. Din motive lesne de înțeles, comunicate nu se publică despre cele hotărîte, căci nu este nici un interes să se trădeze tactica de luptă.

Interpelarea d-lui dr. I. Maniu. Dacă nu-i vine rândul la cuvânt, dl deputat Maniu va anunța o interpelare în importanță afacere a maghiarizării celor 11 școale române grănițești din comitatul Făgărașului.

Alegeri peste trei ani.

Ministru-președinte Wekerle a fost ieri la clubul independent unde fiind întrebăt de mai mulți deputați a declarat următoarele:

— Înțâi de toate vom discuta — după revizuirea regulamentului camerii — budgetul pro 1909, se înțelege uzând de regulamentul provizoriu. După acesta vom discuta proiectul de spre dare, iar după acesta va veni și reforma electorală.

Despre reforma electorală s'a declarat cam în forma aceasta:

— Dînalnic nu putem să designăm ziua în care vom prezintă camerii proiectul despre sufragiul universal, dar planul nostru este ca să rezolvăm chestia aceasta înainte de 1909. Atunci însă proiectul votat nu îl vom trimite la casa magașilor ci numai după ce am rezolvat definitiv cu proiectul de revizuire.

Au fost deja precedențe în privința asta. Pentru facerea reformei avem lipsă de cel puțin 9–10 luni. Alegerile cele noi prin urmare vor fi numai în primăvară eventual în toamna anului 1910. Până atunci însă vom rezolvă alte lucruri sociale, care vor liniști atât partidul independent cât și pe alători.

După spusele acestor cuvinte Wekerle a rugat partidul ca să sprijinească guvernul în acțiunea sa, la ceeace partidul s'a declarat că va sprijini din toate puterile guvernul cu atât mai vâios, că are de gând să realizeze reforme sociale. Wekerle a întrebăt mai departe, că oare partidul poporul va sprijini și el guvernul?

La aceasta cineva a răspuns, că: »Mal bine să ne despărțim de poporali! Nu ne vor mai acuza atunci că facem clericalism!«

Weberle a stat până la 10 ore la clubul partidului, unde deputații au discutat foarte mult de clarificările ministrului președinte.

D'ale croaților.

Din Budapesta se anunță următoarele:

Baronul Rauch, banul Croației împreună cu șeful de secție Crnkovits s-au prezentat azi în cameră. Ei s-au confițuit inițial cu Josipovich, mai târziu însă și cu Wekerle aproape două ore.

După confițuire baronul Rauch s'a declarat unul ziarist despre situație așa:

»Despre confițulre nimic nu o să știe nimic, cu atât mai puțin, cu cât noi nu am terminat încă, ci vom urmă și măne.«

Josipovich a spus numai atâtă, că banul Rauch a referat ministrul Wekerle exclusiv despre alegeri și totodată a prezentat și conspectul deputaților aleși.

Din cercurile guvernului se știe, că banul Rauch va rămâne în poziția lui de acum. Că ce se va întâmplă la redeschiderea dietei croate, nimic nu știe și că ce măsuri se vor lua pentru amânarea ei. Atâtă însă e sigur, că guvernul nu va intră în peractări cu coalitia croato-sârbă.

*
Avangarda deputaților croați aleși din nou a sosit în Pesta.

— Am venit — zise Supilo — să mai vorbim și noi despre lucruri ce sunt la ordinea zilei.

— Ceialalți nu vor veni? îl întrebă unul.
Supilo a răspuns în rîs.

— Oh, dar cum să nu — răspunse — vin ei cu toții aici și vom continua lupta, de unde am lăsat-o.

Banul Rauch a sosit și el în Capitală. El a zis înaintea ziaristilor, că poziția lui n'a fost niciodată mai sigură, decât acum.

Despre situația croată ieri și au spus mai mulți părere. Mixici, șeful de secție a zis:

— Coalitia croată, cel drept, s'a înmulțit la număr, dar în aceeașă măsură a slăbit moralicește. Supilo însă a erupt înfuriat: Un lucru e sigur. Că cu întreaga bandă bețivă a lui Rauch și soții lui nici nu stăm de vorbă! Până aceștia sunt la locul lor, nu începe nici o soluție.

Medacovici președintele coalitiei s'a exprimat despre revizuirea reglementului. A zis că nu crede, că croații vor face obstrucție.

Despre scopul venirii la Pesta a lui Rauch se vorbește că el va peractări cu coalitia croată.

Membrii coalitiei din contră, doresc neapărat, că ei să peracteze cu ministrul președinte Wekerle și banul Croației să fie numit contele Pejacevici, care e cel mai popular om pe pământul croat. De altfel Supilo și cel de principiul cu el vorbesc, că banul Rauch își va dă demisia.

Chestia bisericei române în Turcia.

De Teodor Filipescu.

II.

Plânsorile contra alegerii vîlădicilor greci și contra nepășărilor acestora pentru cultura națională bulgară, apoi mișcarea între poporul bulgar care a fost sprințită de diplomația rusească și înalta Poartă dela 1856—1870 a mănat marea biserică la șîzmă. Patriarhatul din Constantinopol n'a vrut și atunci să fie liberal și să aplaueze conflictul cu bulgarii, lăsând ceva din pretențiile sale, ci a mănat lucrurile până la extrem așa, că astăzi eparhile bulgărești din principat și din Turcia stau sub aceeașă administrație — exarhul dela Constantinopol.

Și în Bosnia-Herțegovina, unde până înaintea ocupării (1878) administrația bisericească era în mâinile fanarului, se petreceau lucruri, cari numai cîstea neamului grecesc nu le face. Nu vom să citim pe săbi, să nu se zică, că aceștia fiind direct atini, vorbesc din răutate, d'acea lăsăm să vorbească sărbători.

Scriitorul F. Maurer vorbind despre mitropolitul Dionisie din Sarajevo, cu care făcuse cunoștință la un prânz dat de guvernatorul turc din Sarajevo, descrie pe fanarioți din Bosnia-Herțegovina așa*: »Despre fanarioți, adecață despre greci din Constantinopol se poate numi zice, că și cel mai mare rău care se zice despre ei, nu descrie încă îndestul răutățea lor, — ei sunt îapădătura umanității și nu fost aceasta încă înălțata de ce au ajuns sub măna de fier a lui Mehmed II. Din această națiune corupă se recrutează exclusiv superiorii și cel mai înalti prelați ai bisericii grecești a creștinilor din Turcia, nu numai a acestora, cari vorbesc neogreca, ci și a celor care vorbesc limba slavă.«

Descriind cum se aleg episcopii greci pentru Bosnia-Herțegovina și cum acești episcopi storc bani dela turmă fără cruce, zice, că mitropolitul din Sarajevo primește o plată de 24.000 franci și mai stocare de 5 până 8 ori atâtă.

La p. 366 încheie așa: »Pe lângă aceasta fanarioții aceștia sunt de o imoralitate monstruoasă, deadrept scărboasă.«

Despre clerul grecesc în Bosnia-Herțegovina zice scriitorul A. v. Schweiher-Lerchenfeld: »Cine din clerul înalt fanarior vor să căștige în Bosnia-Herțegovina oficial de vîlădică, acela poate numai atunci speră în acest post, dacă e în stare să depună cea mai mare sumă de bani, căte odată și mai multe sute de galbeni, care bine înțeles se varsă în punga patriarhului din Stambul. În Bosnia-Herțegovina se află trei episcopi fanarioți (în Sarajevo, Mostar și Zvornik), cari exploatează poporul în mod neresponsabil. Administrația popilor fanarioți a ajuns un grad, încât apăsarea acestora a simțit-o turma religioasă mai puțin, decât apăsarea din partea domnilor osmanli.«

Cu cât mai mult sunt grave însă plânsorile românilor din Turcia, dacă luăm în considerare și jertfele produse prin bandiști și teroriști grece-

*) «Eine Reise durch Bosnien», Berlin 1868, pag. 364—365.

ști. Dacă diplomația rusă a ajutat mișcarea bulgarilor și dacă înalta Poartă le-a dat în 1870 un exarhat, cu atât mai mult astăzi mandatarul reformelor dela Mürzsteg să sprijinească cererile românilor din Turcia, la prima linie însă Turcia, fiind românil constituie elementul cel mai loial între creștini din Imperiul otomană.

Românilii nu pot uită și mai departe cum se grecizează comunele curat românești prin hierarhia și propaganda grecă. Dacă grecii nu vreau să se plece înaintea drepturilor românilor, noi n'avem ce căută mai departe să ne înțelegem cu ei. Diplomația triplei alianțe trebuie să sprijine pe români la subînsa Poarta în caz, când cercurile noastre pentru exarhat ar fi ultima încercare. România din partea ei poate chiar promite Turciei, că va sta în pace în caz de vr'o mișcare revoluționară a statelor balcanice.

Acuma, cu prilejul închelerii convențiunel comerciale cu Turcia, România poate îngrijii și de tipografia românească la Constantinopole, care va eda cărți românești. (Vezi »Tribuna« 1907, nr. 262).

Cu exarhatul român, care va avea în eparhile din Macedonia, Epir și Albania prototerei în: Salonichi, Bitule, Veles, Scopia, Ohrida, Ianina, Berat etc., vom căștiga mai mult și mai lute terenul național pierdut.

Inalta Poartă, care veghează asupra privilegiilor patriarhatului din Constantinopole căpătat dela cuceritorul Sultan Mehmed II, a destițiat la cererea Fanarului patriarhatul din Ipek, și vede cum acest patriarhat a renunțat în secolul XIX mereu din aceste privilegi. Înțâi s'a dus principale sărbesc Miloș la Fanar și s'a tocmit până a răscumpărat biserica autocefală pentru principatul Serbie, cu toate că aceasta s'a părtut, că după ferman n'ar fi trebuit să se facă. Patriarhatul a renunțat apoi în anul 1880 la drepturile sale de unire a mitropolitilor în Bosnia și Herțegovina pentru plată de 12000 cor. (58000 piastră în aur) pe an.

Prin convențiunea guvernului austro-ungar cu patriarhatul ecumenic din Constantinopole din 31 Martie 1880 plătește adecață guvernul bosniac această sumă pe an patriarhatului pentru a permis, că M. Sa împăratul rege al Austro-Ungariei să numească episcopi sărbești în Bosnia și Herțegovina. După această convențiune să înștiințează patriarhatul numai numele episcopalul numit de M. Sa, să se îndeplinească și formalitatea canonica. Rugăciunile obișnuite pentru patriarh se țin însă și mai departe și se primește și mir dela patriarhat. (Joh. v. Asbóth, »Bosnien und die Herzegovina.« Viena 1888, p. 141.)

Convențiunea aceasta sună: »En cas de vacance d'un des trois siècles métropolitains en Bosnie et en Herzégovine Sa Majesté Imp. et Royal Apostolique nommera le nouveau métropolitain au Siège devenu vacant, après avoir communiqué au Patriarcat œcuménique le nom de son candidat pour que les formalités canoniques puissent être remplies. Dans le cas où ce candidat ne serait pas connu par le Patriarcat, cette communication sera accompagnée d'un certificat de l'évêque orthodoxe dont relève ce candidat, certificat prouvant son aptitude canonique pour être sacré évêque.«

»Les nouveaux métropolitains nommés par Sa Majesté Imp. et Royal Apostolique seront, sacrés conformément aux principes établis par la loi canonique de l'Eglise orthodoxe orientale. (A. Strausz, »Bosnien, Viena 1884, II, p. 265).«

Se impune întrebarea: făcutu să această convențiune cu învoieala sublimă Poarte, căci după convențiunea din Constantinopole dela 21 Aprilie 1879 Austro-Ungaria a recunoscut toate drepturile suverane ale Sultanului în Bosnia și Herțegovina? Patriarhul ca supus otoman putut a din punct de vedere a intereselor statului turcesc fără a știrbi drepturile padishahului renunță la aceste privilegi? În urma momentelor înșiruite M. S. Sultanul are nu numai dreptul să restrângă privilegiile patriarhatului, ci are și dreptul de a impări așa după cum cer interesele statului otoman, care diferă de tot de interesele helenismului.

Datorința diplomației europene ar fi aşadară să sprijine cererile românilor și să constrângă patriarhatul să aplaueze chestia bisericei române în Turcia. În caz dacă aceste măsuri n'ar da rezultatul dorit, atunci diplomația puterilor trebuie să ajute pașii făcuți pentru crearea exarhatului român, prin părinteasca ocrotire a Sultanului din Constantinopole.

Deslegarea chestiei bisericești române prin patriarhat se impune nu numai din punct de vedere dogmatic, dar și din punct de vedere al ordinii și păcii în Turcia, și d'accea sunt chiar puterile signatare chemate să premediteze răul, care se va naște în caz dacă chestia bisericească nu se va deslega în curând sau dacă se va rezolva prin înflințarea exarhatului român.

Lupta între greci și români va lua atunci (în cazul ultim) un ascuțit și mai aspru și e evident, că la această luptă nu vor putea frații nostri din

Turcia sta și mai departe cu mâinile goale, în acel moment se va schimba și baza politică României în Balcani.

Aceste imprejurări tocmai trebuie să îndemne puterile a constângă patriarhatul ecumenic la concesiunile amintite.

Cu aceste terminări, dorind fraților noștri români din Turcia europeană să câștige drepturile lor bisericești, ca să poată trăi în pace și să se întărescă în cultura națională română.

Seraievo, 15/28 Februarie 1908.

România și Roma.

— Dela corespondentul nostru particular. —

Intrarea la sărbare. — Inceputul ceremoniei. — Vorbirea dlui Fleva. — Răspunsul primarului. — Darurile.

S. P. Q. R.

«Tessera d'ingresso al Palazzo dei Conservatori per assistere il giorno II Marzo MCMVIII alle ore XVI alla cerimonia della consegna del dono che il Commissariato Generale della Esposizione Giubiliare di Bucarest a mezzo di S. E. il Ministro di Romania, offre alla Città di Roma per incarico del suo governo».

Cu biletul acesta de invitație în mână, pătrundem, Pârvan și cu mine sub largul peristil al palatului »dei Conservatori«, din Primăria (Campidoglio) Romei. La poarta gangului, între »guardie di città« îmbrăcați în mare ținută și cu săbile trase, un funcționar ne întâmpină și foarte politicos, ne face loc să trecem. În urma noastră, în piață albă a Campidogliului, trăsurile și cuporile din cari se coboară doamne și domni îmbrăcați în gală, se aşeză în rând în jurul statuieei șeQRST a împăratului Marcu Aureliu.

Scara largă de marmură, tăiată în toată înălțimea sa de covorul lung roșu, este ornată pe laturi cu glastră cu flori și verdeajă, iar din distanță în distanță, »guardie« în mare ținută stau fixi ca statul de bronz, cu bicornul brodat de aur, cu penajul negru, cu sabia lucitoare.

O comandă scurtă răsună jos în gang, »guardie-le« fac o mișcare bruscă de automații și săbile dău salutul unui domn înalt și cărunt, care îmbrăcat în frac, urcă înscăunat scara: primarul Romei, il sindaco Nathan.

Și la fiecare ușe, și la fiecare colț de coridor, și la fiecare pilastru, căte doi lachei cu peruci albe pudrate, în hivrele roșii brodate, cu pantaloni scurți de catifea portocalie închisă; cu ciocanii de mătase, cu pantofi de lac, stau gravi și politicosi, arătând cu mâinile lor înmânușate cu albi, salonul de recepție.

Vasta sală a »Curiaților« este cuprinsă de scaune, cari încet, încet se ocupă. Foșnețul măsurilor doamnelor, murmurul vocilor ai numerosului și alesului public, umple atmosfera în care plutesc parfumuri.

Și iată, că la ora fixată, prin ușile din fund, intră în sală Sindacul Romei și Ministrul României, urmăși de-o mulțime de persoane. Pe estrada din fundul salei, la loc pe fotoliurile aurite și îmbrăcate în catifea roșie: primarul Nathan în mijloc, în dreapta ministrului Fleva, și ministrul de externe al Italiei onorevole Tittoni, în stânga exprimarul Romei Cruciani-Alibrandi și onorevole Pompilli, subsecretar de Stat la externe; în al doilea rând de fotoliuri strălucesc uniforma brodată cu fir de aur a consilierului Legației noastre Filaliti, consulul general al României Manzzi-Fè îmbrăcat în fracul brodat cu argint; rectorul Universității Tonelli, contele di San-Martino.

Vorbirea dlui Fleva.

Și ceremonia începe. Ministrul Fleva se ridică, trece în dreapta estradei și și cetește discursul.

Cu vocea tremurândă zice:

»Cu profundă emoție, vîn astăzi înaintea Voastră, domnule Primar și iluștrii reprezentanți ai Urbei, să mă achit de însărcinarea de înaltă curtezie, cu care m'a delegat guvernul nostru.«

Explică apoi motivul Expoziției din 1906 ca sărbătorirea a două date, cele mai importante, din istoria noastră: »colonizarea Daciei de împăratul Traian făcută acum 18 secoli și patruzeci de ani de domnie a regelui Carol, care pecetul pe câmpul de bătale independența noastră.« În timpul aceleia Expoziții, Roma trimese Bucureștilui o delegație, care aduse un dar: o copie în bronz după Lupa antică romană, de Cavour marele Italian care ne-a susținut în congresul dela Paris, și vorbind de darurile aduse, zice că însemnatatea lor trebuie văzută nu în valoarea lor ci în sentimentul care le-a inspirat. »Cum Roma antică a dominat lumea cu înțelepciune și arme; cum Italia renașterei a minunat-o cu știință, cu comerț și cu artele; dela a treia Italie se așteaptă înaltul și nobilul fapt: de a contribui la înfrățirea popoarelor, la domnia păcii, la progres. Si noi români, fii de ginta Voastră, ca și voi iubitorii de pace și de libertate, ne simțim fericiți și mândri să păsim alături de mama noastră, în acest mare și nobil destin.«

Răspunsul primarului.

În tot timpul discursului, din numărăsa și selecția azistență, se ridicau murmururi de aprobare benissimo, bene, brava, iar când ministrul a sărit, un puternic și prelung ropot de aplauze răsună în sală pe când ministrul Tittoni îl strânsa mâna cu căldură.

Răspunde sindacul Nathan, care cu vorbe calde și maiestre, cu intonaționi juste și cu cuvinte amabile mulțumește de frumosul discurs, și de daruri »nu, ilustre domnule ministru în numele administrațiunilor trecătoare, ci în numele municipiului, în reprezentarea sa trecută și prezentă.« Răspunzând la proverbul pomenit de ministru, *Romanul nu pierde*, zice textual, accentuând pe vorbe: »Nu va putea pieri nici odată! Ca descendent direct din Roma eternă care a ținut sus fația civilizației împărtășind de secole, poporul român are viață și rațiune de a trăi; și ca demn decendent al Augustei mame, în peninsula balcanică poporul român reflectează razele civilizației latine, în mijlocul popoarelor slave.« Si îsprăvește în aplauzele generale, zicând: »Dați-mi voie, domnule ministru să vă asigur că noua frăție a acestor două popoare, român și italian este că lumina scânteitoare a acelei stele, în razele căreia popoarele fac greaua cale ce dela barbarie duce la civilizație.«

Ce impunătoare ceremonie, ce apropiere de sentimente de fraternitate: reprezentantul guvernului român, schimbând discursuri de cădă și sinceră frăție cu reprezentantul celărei eterne, în numele căreia vorbește. Si prin azistență părea că trec flori, și capetele doamnelor se mișcă înfrigurate și bărbății roșii de emoție în momentul aprobat cu gestul și cu vorba.

Pe părțile sălei frescurile mari punean o notă și mai puternică de sentiment de latinitate: luptele orașilor și curiaților, răpirea Sabinelor, bătălia de la lacul Regie, iar în fund, d'asupra estradei, frescul cu Lupa și cu copili. Si pe când sindacul Romei vorbește rar și elegant, privind pe ministrul nostru îmbrăcat în halia brodată cu sur pe

care trece că o fășie săngerată panglica lată a Coroanei Italiiei, priveam grupul de trei ofițeri români, îmbrăcați în uniformă, cari stau strânși unul lângă altul, și nu știau cum, dar mi-se pare că Lupa din afresh, se uită drept la ei, la reprezentanții ocăruirei și armatei, ai înțelepciunii și a forței, — și zis ochii ei deschiși mari, o rază de vie speranță se revărsă peste capetele celor de un neam cu pruncii de sub dânsa.

Darurile.

Darurile trimise erau de cinci feluri:

1. O placă de aur massiv, de 9 c. m. pe 12. În mijlocul ei este sculptată o femeie ce stă pe un trilobat pe frontonul căruia este Lupa și copili. Femeia ține brațele deschise, ca în așteptarea unei îmbrățișări. Pe frunte poartă o diademă de perle, în vârful căreia este o mare piatră prețioasă, iar d'asupra acesteia o cruce mică cu o triplă aureolă împrejur. În dreapta ei este împăratul Traian, care ține în mână sceptrul roman cu inițialele S. P. Q. P. (Senatus populusque Romanus) și o privește cu o căutătură lubitoare; în stânga este regele Carol, cu coroana pe cap, cu sceptrul în dreapta, iar dedesupră, atât sub Traian cât și sub regele Carol, grupuri de frunze, flori și ramuri făcute cu pietre prețioase. Sus, în colțurile plăci, sunt săpate stemile Muntei și Moldovei, Aquila și Zimbru, iar între ele scrie: *Expoziția jubilară română. București, 1906*, și jos pe placă *Exhibitio Daco Romana. A.D.MCMVI*.

2. O placă de argint, care sub bustul regelui Carol poartă inscripția: *Romania, colaboratorilor noștri*. Pe partea ceealetă a plăci pictura și sculptura, reprezentate prin două femei, care își dau mâna și arată la uneltele unui fierar șezut pe o nicavală, care înseamnă frăția și ajutorul reciproc între arte și meserii.

3. Un bogat pergament cu împodobiri în diverse culori și în diferite stiluri, descrisind fondarea Daciei de Traian și alianța între Roma și România. Pe o panglică este o peceșie argintată, iar alte panglici formează culorile naționale italiene și românești.

4. Șase albumuri cu fotografii celor mai mândre peisagii din România, legate în piele roșie de Rusia.

5. Un număr de brevete de onoare pentru toți consilierii comunali ai Romei, și un număr egal de plăci în bronz pentru fiecare.

In fine, cinci mutoscoape cu fotografii de vedere din cele mai frumoase orașe ale României.

Intre numeroasa azistență de lume aleasă, care a luat parte, notăm: ministrul de externe Tittoni, onorevole Pompilli, comandator Salvarezza, fost preș. comisari interimare a Romei, contele Santucci, ministrul Serbiei, contele San-Martino, rectorul universității Tonelli, contele Benicelli, com. Pacelli, marchizul Monaldi, cavaler Liberali, com. Fattaccio, ministrul Bulgariei, comandator Pericoli, onorevole Pierantoni etc.

Toate ziarele din astă seară poartă câte două coloane despre solemnitatea din Campidoglio, însoțite de cuvinte de laudă pentru România și exprimându-și bucuria și vîrsta speranțe pentru viitorul frăției române-italiene.

Roma, 2 Martie 1908.

P. Robescu.

A V I Z !

Abonenții cari nu și-au achitat abonamentul sunt rugați din nou să binevoiască a trimite numai decât, deoarece administrația va sista după 8 zile trimiterea ziarului pe mai deosebită acelora, cari nu vor plăti. Ne-am hotărît, că d'aci încolo să nu mai trimitem pe credit. Excepțione nu putem face cu nimeni.

Administrația ziarului.

Cel dintai atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás

măestru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricație proprie din marmoră, granit, saynit, labrador etc., din pietre de marmură magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Cancelaria și magazinul central: Kolozsvár, Dézsma-ut, nr. 21, Telefon 662. Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpaták.

De pe culoarele camerei ungurești.

După suspendarea ședinței de ieri deputații în grupuri discutau cele petrecute în cameră.

Csizmazia Endre, într'un grup mai mare spunea că nu este permis a lăsa curs liber croaților de a vorbi în limba lor.

Kmety Károly, din contră spunea, că croații au dreptul de a vorbi în limba lor.

Andrássy, care să băgat și el printre gălăgoși, a spus, că chestia nu o putem resolva nici cu puterea președintelui, nici cu declarațiuni și nici cu regulament revizuit, ci trebuie să intrăm în per tractări cu croații și aşa să ajungem la înțelegere. »Cred, a zis Andrássy, că și în interesul croaților stă, de a vorbi în aceea limbă, pe care o înțelege camera«.

Sümegi a întrerupt:

»Dar, d-le ministru, toate acestea le au provocat lacunele transacției dela 1867.«

Andrássy a răspuns:

»Voești să ataci pe Deák Ferencz?«

Doar atunci nu se poate prevădea ce se va întâmpla în viitor!«

Sümegi: *Intreg parlamentul ungar este în serviciul Venei.*

Nagy Sándor, la acestea s'a întors spre Sümegi și a zis înfuriat: Iești imediat din partid și nu băga zizanie între membrii partidului.

Discursul dlui dep. dr. Aurel Vlad, rostit în ședința Camerei dela 28 Febr.

(Urmare.)

Domnilor deputați, nu putem aproba revizuirea regulamentului și proiectul prezintat de d-nul deputat dr. Nagy nici din motivul că regulamentul servește nu numai spre apărarea majorității, ci spre apărarea minorității, și chiar din acest motiv camera ungară și partiile reprezentate în Camera ungară au profesat principiul că regulamentul nu poate fi modificat decât în urma unei învoieri încheiate între toate, cu toate partidele camerei. Dacă admitem dreptul majorității de a modifica ea regulamentul camerei după placul ei, instituim absolutismul majorității și desfășurăm parlementarismul și principiul parlamentar care zice că parlamentul își aduce hotărârile după lupta intelectuală și principiară dintre majoritate și minoritate.

Știu, că în 1904 opoziția a respins a limine acel punct de vedere al lui Tisza, ca să-și trimită membrii în comisia de 21, căci era de părere, că în astfel de chestiuni — și aceasta însoțit Francis Kossuth a enunțat — acesta este singurul caz, când el nu recunoaște, că voînța majorității trebuie să domineze, voînța majorității trebuie să se valideze.

Tot astfel nu putem admite, revizuirea regulamentului camerei fără ca să se ia în considerare nedumeririle grupurilor opoziționale, fără ca să fie reprezentate interesele acestor grupuri, fără a-sigurarea drepturilor minorității, ori dacă le luăm aceste drepturi, atunci fără restrângerea corespunzătoare a puterii majorității. Căci doar, în înțelesul regulamentului actual al camerei minoritatea poate ușor, — are posibilitatea — să impiede majoritatea în manifestarea voînței sale, dar de altă parte nici aceea nu se poate spune, că majoritatea nu ar avea dreptul și puterea să o facă aşa zicând imposibilă minoritatea în acest parlament.

Domnilor! Deoarece cu prezintarea proiectului actual guvernul respective majoritatea voiește să-și octroeze aşa zicând voînța proprie asupra minorității, voiește să modifice unilateral regulamentul camerei provocându-se aşa zicând la majoritate, ba ce e mai mult nu a afiat necesară nici măcar delegarea unei comisiuni parlamentare, pentru a-aceea eu înainte de ce am desbată în merit proiectul lui Nagy Emil, îmi iau voie să prezint o moțiune, care culminează într-aceea că acest proiect să se predeă unei comisiuni parlamentare,

în care să fie reprezentat fiecare partid în proporția corespunzătoare și unde fiecare partid să-și poată exprima punctul său principal de vedere aşa, ca o eventuală revizuire a regulamentului camerei să nu se facă numai din inițiativa majorității, ci prin conlucrarea întregului parlament. (Sgomot. Președintele sună). Moțiunea mea e următoarea (cetește): »Propun, ca on. cmeră să ia dela ordinea zilei proiectul dñui deputat Emil Nagy și în vederea revizuirii regulamentului camerei, să delege o comisie de 40 membri. (Să auzim!)«

Am spus deja onorață cameră, că pe baza actualului regulament al camerei căt de mare putere are majoritatea față de minoritate; ea dispune de o astfel de putere, de astfel de armă, facăt deja ab ovo, ab initio minorității și este făcută imposibilă orice validitate. Deja la constituirea parlamentului, la verificare se poate vedea că de puternică este majoritatea, de ce puternică armă dispune față de minoritate. Tot astfel stă lucrul și cu judicatura, așa că majoritatea cu ocazia verificării mandatelor deputaților, nemai pomenind de Curie, în anumite cazuri poate nullifică mandatele minorității. Se știe onorață cameră, că asupra mandatelor contestate judecă comisiile cenzurătoare, se știe și aceea că în înțelesul regulamentului actual al Camerei în comisiunea verificătoare, precum și în celelalte comisiuni, opoziția nu este deloc reprezentată.

La constituirea tuturor comisiunilor acestora exclusiv numai considerațiunile de partid ale majorității vin la socoteală și se poate întâmplă, ca opoziția să fie exclusă cu desăvârșire, după cum aceasta față de noi să și întâmplă.

Nime nu va contestă d-lor, că comisiile cenzurătoare în cercul lor de activitate întotdeauna au observat cea mai perfectă obiectivitate. Nici aceea nu neagă nimic, și la asta s'a referit și dñ ministru al afacerilor interne, că în viitor, când va fi introdusă noua lege electorală, între partide se vor lvi contraste cu mult mai mari; și cine ne va putea garanta, că majoritatea nu se va folosi de puterea sa să comisiunea cenzurătoare pentru a decimă opoziția și a nullifica rînd pe rînd mandatele? Doar și în regulamentul actual al camerei se cuprind căzurile de agitație și de terorizare, așa că în atari căzuri comisiunea cenzurătoare, dacă este de părere, că agitație ori terorizarea a pulul influență decisivă asupra rezultatului alegerilor, simplu poate nullifica un astfel de mandat.

Amintesc numai cazul când era la guvern partidul liberal, și comisiunea cenzurătoare condusă de considerațiuni de partid, a nullificat mandatul deputatului Oabányi, cu toate că comitul exmis pentru a deschide ancheta, a fost de părere contrară, căci conform referendelui sale terorismul n'a fost atât de mare, încât pe baza aceasta nullificarea mandatului să pară justificată. Și care a fost rezultatul? Indată sub guvernământul lui Szell, opoziția a început obstrucția pentru a răzbuna nedreptatea îndurată. (Va urmă).

Din România.

Monopolul cărciumelor. Sub acest titlu, ceteam în »L'Indépendance Roumaine«:

»În remarcabilul său raport dela camera deputaților asupra proiectului de lege al monopolului vânzăril beuturilor spirituoase în comunele rurale dl doctor Stoicescu, raportorul acestui proiect de lege, vorbind de retelele pricinuite de alcoolism din punctul de vedere al criminalității, aduce un just omagiu lucrărilor ce dl Gr. Dianu, fost director general al închisorilor, a publicat asupra acestei chestiuni.

»Un bărbat observator, a cărui competență în materie nu este de discutat, zice dl dr. Stoicescu, dl Gr. Dianu, fost director general al închisorilor, în studiul său asupra »Criminalitatea și cauzelor ei în România«, la pag. 49, se exprimă în mod categoric că: »Nimeni nu mai poate săgădui că azi alcoolismul este un adevarat flagel social. El

este privit ca una din cauzele care dă cel mai mare contingent criminalității. D să a ajuns la convicționea că aproape în regulă generală, toate tăările, toate călcările, jafurile, omorurile au alcătuitul ca agent provocător.«

»Este de regretat că nu s'a făcut o statistică în care să se arate, după localități, paralelismul ce ar exista între crime, delicte și consumația beuturilor spirituoase. Acest studiu ar fi fost convinător pentru acela dintr-o dv., cari mai au o slabă ezitare asupra eficiențăi, din punctul de vedere moral, al acestui proiect de lege.«

»In lucrarea dlui Dianu găsim oarecare indicații asupra județelor care dau un mai mare contingent criminalității; în prima linie găsim tocmai localitățile unde se consumă rachiu și vin mai mult, cum de ex. Mehedinți, Muscel, Putna, etc.«

Din străinătate.

Conjurație contra lui Stolypin. Din cercetarea contra autorilor atentatului asupra lui Stolypin, se poate vedea cum au voit să-l omoare. Atentatul a trebuit să-l îndeplinească nihilistul ascuns sub numele de Mario Calvino, care ca ziarist a săns în dumă. — Calvino ar fi trebuit să ducă bombă în odaia ministrului Stolypin, și anume în portofoliul acestuia. Planul era făcut, că la deschiderea portofoliului bombă să explodeze și să omoare pe Stolypin.

In sfârșit a succed a astăzi, că cine a fost acel nihilist executat și pe care l s-a scos pasaportul. — Înainte student de Odessa cu numele Lebedinzeu. Teroristul acesta se chiamă Feinberg, jidău originar din Polonia. In Italia a făcut cunoștință cu Mario Calvino pe care l-a înșelat a merge cu el în Rusia. Mario profesorul și-a scos pasaport — dar o studentă din Rusia l-a furat pasaportul.

*

Anarhiștil din Chicago contra regelui Petru I al Serbiei. Din New York se vedește că poliția a dat de urma unei conjurații îndreptată împotriva regelui Petru I al Serbiei. Anarhiștil sunt și sărbi și americani, cari au avut corespondență între ei și cei nemulțumiți din Serbia. Planul anarhiștilor ar fi fost următorul:

Să omoare pe regele, iar în locul lui să aduci pe un oare-care urmaș al familiei Karageorgievici, mare proprietar în Iava.

Straus, secretarul ministerului de comerț a îndrumat pe toți agenții de navigație ca să intre în legătură cu organele polițienești și cu organele detectivilor, ca lucrând împreună să scape fără de anarhiști străini și de făcătorii de rele, cari după legea de imigrare se pot îsgădi din țară.

*

Italia și drumurile de fier din Balcani. Din Roma se telegraftă, că ministrul de externe Tittoni a răspuns la nota guvernului rusă adresată către marile puteri. El zice că guvernul Italieni consimte în toate, și a însărcinat pe ambasadorul său din Constantinopol, ca să sprijinească cu căldură concesiunea cerută din partea guvernului sărbesc pentru construirea liniei Dunărea-Adriatica. Ambasadorul austro-ungar Lützow a pertractat în numele lui Aerenthal zicând, că guvernele austriac și ungar nu au nici un inconvenient în construirea liniei de fier Dunărea-Adriatica.

*

Conflictul între Japonia și China. Ministrul de externe al Japoniei a dat următoarea notă: Pentru luarea pe nedrept a vaporului japonez »Katsumaru«, Japonia n'a trimis Chinei nici ultimatum și n'a folosit față de ea nici un fel de amenințare.

Averi încredere în bunăvoie guvernul chinez, că va da îndărât vaporul, își va exprima părerea de rău și va plăti pagubele.

Londra 5 Martie. Din Shanghai i-se anunță lui »Morningpost«: Raporturile între China și Japonia din cauza răpirii vaporului »Katsumaru« au devenit foarte încordate.

Toate damele se fac ideal de frumoase

prin efectul bun al

CREMELI MAKÓ-IDEAL

care atverește nenumăratele crizori de mulțumită.

Face să dispară roșața ictei, pistriule, petele de ficat ștoate necurătenile pielei.

Prin folosirea cremelui Ideal ajungem să avem o față curată, fragedă, catifelată și fină! De aceea vă rugăm ca la comandă să ne scrieți precis dacă față e grăsă sau uscată.

Secapătă numai la însuși fabricantul:

KUDAR LAJOS — Szent László, gyógyszertár — Makó Újváros —

— 1 borcan de cremă Ideal 1 cor. —

Pudra Ideal 1 cor. Săpun Ideal 70 fl.

Comandele prin postă se satisfac repede și punctual.

Preparatele medicale și chimice au fost premiate în expoziția higienică internațională din 1879 cu medalia de aur, cu crucea de metal franceză și cu diploma de distincție.

Japonia a anunțat, că procedura Chinei o priveste de »casus belli« dacă nu redă vaporul.

Sănătatea țarinel. Sănătatea țarinel *Alexandra Teodorowna* s'a îndreptat spre bine în timpul din urmă. Deja iar se duce la serviciul divin în capela Tarskoie Selo și mai deunăzi a făcut și excursii cu automobilul însotită fiind de marile arhiduce Olga, Tatiana și Maria. Se mai vorbește și despre o călătorie a țarinel în străinătate pe timpul mai îndelungat, ceea ce însă nu e sigur, dar e mai mult decât probabil, că la începutul verii întreaga familie imperială se va duce în Crimeea.

Procesul slovacilor dela Cernova.

Ziua IV.

Depunerile de până acum ale martorilor îngreunează mult situația acuzaților. El sunt niște noui acuzatori. Acuzele de altcum sunt numai niște scorșituri tendențioase. Nu s'a adeverit că oamenii au aruncat cu pietrii asupra trăsuriilor. Singur martorul Schwartz a văzut pe un băiat de vîrstă 10—15 ani aruncând cu pietrii, dar pe alții nu.

Fasiniile grave ale martorilor sunt influințate mult și de președintele. Pe martorul Rudolf Klimkó președintele l-a admoniat să spună adevarat, să nu mințească, pentru că el, președintele, în caz contrar, are dreptul să-l închidă în temniță.

Presiunea astăzi a președintelui face ca fricosul slovac să depună grav pentru acuzați.

Înțeles, mai mulți martori au spus că poporul s'a revoltat fiind agitat de Anna Hlinka.

Inainte de a fi ascuțiti jandarmii s'a cîtit decisul tribunalului militar, care aproba foșirea armelor de către jandarmi în contra mulțimii agitată (?) de agitatorii naționaliști. Unul dintre apărători reflectea că în actul de acuză nu e vorba de agitare în contra vreunui națiunii.

Sergentul de jandarmi Lableczky spune că informându-se de la patrula din Cernova despre revoltă, a cerut de la pretorele Andráházy, ca să întărească jandarmeria, dar nu s'a întâmplat. Înainte de ce sosirea trăsuriilor, el a admoniat poporul să nu se revolteze, căci se va comanda foc. Tragerea în mulțime a comandat-o el, când a văzut aruncându-se cu pietrii. La întrebarea unui apărător martorul spune că n'au fost chemați și alii jandarmi, căci se aflau în Cernova pentru pazirea ordinei, asemenea cel din trăsuri n'au fost incunoștințați despre nemulțumirea poporului.

Tot așa au depus și ceilalți jandarmi.

Un sat ticălos.

Șoimuș (Murăș).

Vineri în 8/21 Februarie a. c. sinodul parohial din Șoimuș (com. Arad) sub prezidiul P. O. D. protopresbiter tractual a ținut ședință extraordinară, pentru regularea salarelor invățătoarești, conform legel novei școlare.

Președintele deschizând ședința, prin cuvinte bine chibzuite explică membrilor prezenți conținutul legei nove și care ar fi viitorul școalei confesionale lucrând contra intereselor noastre confesionale.

Membrii sinodului parohial a căror nume urmează mai la vale n'au voit să înțeleagă — că nu este duh creștinesc în gura lor — cuvintele binevoitoare ale dlui protopresbiter, precum nici primejdia, ci au declarat, că »decat să mai arădice salarul, mai bine predau școala la stat«.

Și acestea cuvinte nedemne de un om cu mintea sănătoasă, au lesit din gura fruntașului — precum se ține — Ioan Bocicu, iar fratele său Dimitrie Bocicu jude comunal și coadă la topor, cumnatul său T. Stănescu, Todor Izdrea (Onu), Ioan Mihaescu și Pera Stoian încă au primit cu trup cu suflet acea propunere, precum și ceilași membri prezenți, dintre cari fac excepțione Pera Cuparescu, Zamfir Ghiuri, Nic. Mihaescu și Vasile Vasi.

Din toate cărțile s'au văzut cum comune cu mult mai slabe decât Șoimușul cu peste 360 nre, au grăbit din dragoste către școalele lor confesionale să și-le apere de primejdie și cu cea din urmă jertfă materială. Într-adevar mare jertfă postează fie aceea, pe biată comună mică, cum bună-

oară e și Milova, care se deobligă la urcarea % lor de căte 60—70, până când Șoimușul ar trebui să contribue numai cu 23—24%, căci până de prezent aruncul cultural face 14—15 procente.

La alegerea de ablegat a dlui dr. A. Vlad șoimușenii (onoare excepțiunilor) au făcut rușine neamului; la toate alegările congregaționale rușine, la măntuirea școalei prin puțină jertfă, iară rușine. Așadară de rușine aibă parte!

N'am voit să îñfierez pentru purtarea lor scandalosă la alegările trecute, crezând că și vor recunoaște păcatul comis și se vor îndrepta. Acum nepăsarea lor față de tot ce e românesc, zic românesc, deoarece pentru străini sunt gata a se jerfi și pe ei însăși, ci fără cruce, mă simt îndatorat a-l arăta și publicului, să-i cunoască cine sunt acei șoimușeni!

Dacă însă pentru faptele lor contrare neamului, ar cădea urgia lui Dumnezeu numai asupra lor, nici un păcat n'ar fi! Dar durere, că pe urma lor trebuie să suferă neamul întreg.

Bătaia lui Dzeu cadă asupra celor vinovați.

MOUTĀT.

ARAD, 6 Martie n. 1908.

— Articolele lui Björnson, apărute în »Courrier Européen« din Paris și în »März« din München au supărat rău pe unguri. Presa maghiară se năpustește asupra venerabilului nostru apărător cu cele mai violente inventive.

Ori căt ne bucurăm de articolele acestei, ne abținem a le reproduce: avem și aşa destule procese, nouă la număr, nu le mai putem spori. Pentru un articol reprobus dîntr-un ziar vienez »Tribuna« a suferit deja osândă de 7 luni temniță și 500 coroane amendă, iar acum sunt date în judecată trei zile slovace pentru că au reprobus articolele lui Björnson. De altfel, aceste articole în fond cuprind fapte pe care noi le-am înregistrat deja în ordine cronologică. Mirele poet le face nămai cuvenitul comentar.

— Fuzlunea 67-iștilor. În legătură cu călătoria ex-ministrului Tisza la Viena, prin zilele maghiare e ventilată știrea despre o fuzlune între paridele 67-iști. Chestia astă — scriu zilele coaliiției — a fos discutată mult între Tisza și Andrásy; acest din urmă vrea fuzlunea, deoarece coaliiția abla de se va susține până la vară.

Coaliiția se va sparge și el, Andrásy, se îngrijește de pe acum ca să aibă un parid puternic de guvernământ.

În perioada fuzlunei se scrie că e interesat afară de Andrásy și Tisza, baronul Bánffy și mai multe personajii înalte șaizeci și săptămâni; asemenea și Fejérvary, dar acesta numai passiv ca bărbatul de incredere al Maj. Sale.

Fejérvary interviewat de un ziarist a declarat de tendențioase știrile răspândite despre el. De politică — a zis — nu mă mai interesez.

Un deputat coaliționist care a călătorit cu un bărbat de încredere a lui Tisza, a spus următoarele: Știrile despre fuzlune sunt nebazeate. Conțele Tisza mai cuând se împrieteneste cu Kossuth decât cu Andrásy, pe care îl ține de cel mai mare dușman al său. Călătoria lui Tisza la Viena e în legătură cu reforma sufragiului universal. Maj. Sa vole să cunoască părerea lui Tisza în chestia astă.

Tisza după ce a leșit dela Maj. Sa a fost interviewat de un redactor dela »N. Freie Presse«, căruia i-a declarat de nebazeate toate știrile lansate prin zilele în legătură cu audiența lui la regele. A spus că n'a avut nici o întâlnire cu Andrásy și prin urmare nici n'a conferat cu el despre fuzlune.

În cercurile politice se susține însă de adevărată știrea despre fuzlune; disidenții trag concluziuni și mai întinse din audiența lui Tisza, și profesorii mari încurcări.

— »Societatea fondului de teatru român« la Oravița. Adunarea generală a »Societății pentru crearea unui fond de teatru român« se va ține în ziua de sf. Maria-mare (15/28 August 1908) la Oravița.

— Numire. Ni se cere să publicăm următoarele: Venerabilul Consistor dieceza în urma abdicării protopresbiterului Andrei Ghidu a nu-

mit pe preotul Georgiu Buru de către cătărele elementare de stat din Caransebeș.

— **Dă ale presel noastre.** Ni se trimite spre publicare:

Vă rog, să anunțați în preșul ziar, că începând din 17 Februarie am început de a face parte din redacția ziarelor »Luptă« și »Poporul Român«.

Permiteți-mi, să rog pe această cale și pe domnila »Luptă« și »Poporul Român«, să binevolască a înregistră și domnilile lor această împrejurare. Îmi pare că e corect și necesar pentru orientarea cetățenilor lor ca numitele zile să dea avizul, ce il cer și peste tot nu înțeleg ce gând sau ce interes ar putea avea ca să umble cu târnici.

Budapestă, 4 Martie n. 1908. Lucian Bolcaș.

— **Familia Română** apare la sfârșitul acestei săptămâni cu un conținut mult mai bogat și decât cum a fost la nr. 1.

Un articol amănuntit despre moda de primăvară cu ilustrații va face bucurie damelor.

Abonamentul 10 cor. pe an. Redacția și Administrația: Budapest, V. strada Csáky 23.

— **O regină milostivă.** În institutul de consultații în strada Morsini din Roma s'a prezentat zilele trecute o femeie săracă, care ținea în brațe un băiețel. În timp ce medicul examina copilul deodată se ivi în camera de consultații o damă înțără, care fu salutată cu mult respect de medicul prezenți. Da na întrebă pe medic asupra boalei de care suferă copilașul și zise cătră mama micuțului:

— Pentru ce nu ducești băiețelul în spitalul de copii?

Femeia răspunse:

— Pentru că eu îl sunt mamă și cred, că oricare copil nicăieri nu se simte mai bine decât la sănul mamei.

La acestea distinsa damă schimbă căleva cuvințe cu medicul, care după ce sfârși cu coasulația unea, îl detine sărac 50 de lire.

Femeia știind că medicul a căpătat banii dela distinsa damă voi să îl sărute ei mănele.

Prea frumoasa regină Elena, — căci ea era — grăi cătră femeie:

— Eu mă voiu îngrijii de micuțul Diale. Si eu sunt mamă și copilul Diale are tot acelaș drept la viață ca și al meu.

După acestea cuvinte regina îl detine sărmănel femei în 100 de lire.

— **Primirea elevilor în institutul surdo-mușilor din Timișoara.** Inspectarea institutului subvenționat de stat a surdo-mușilor din Timișoara la finea lunii Iunie a. c. va lua elevi pe anul școlastic viitor.

Pentru primirea în institutul de sus numit acei părinți pot petiona, a căror princi în etate de 7—10 ani sunt și în comitatul Timișului, Caraș Severinului sau în Torontal locuiesc.

In clasele superioare se primesc și de acel elevi, cari nu sunt mulți din naștere și așa mai târziu au asurzit.

Primirea în școală surdo-mușilor dela inspectarea institutului trebuie cerută, petiția însă la direcția institutului să fie trimisă.

La petiție următoarele documente sunt de lipsă a le alătura:

a) extras de naștere (carte de botez);
b) atestat dela medic, în care se dovedește cauza asurzimel;

c) testimoniu de altoare;
d) testimoniu dela comună, în care se arată starea materială a părinților, în caz că acest testimoniu e de pauperitate, petiția e scutită de timbru.

e) acei părinți acărora starea materială le permite de a plăti pentru susținerea principului în școală, sunt îndatorați a alătura la petiție o revelație jurisdicție, în care se deobligă, că vor plăti regulat ratele prescrise.

Tipăriturile de lipsă pentru suplimentele de sub punctele b. și d. se capătă gratuit dela direcția școalei.

Acei părinți, cari pentru susținerea principului la an 200 de cor. sau cel puțin 100 de cor. plătesc, vor fi prorogați.

De elevi fără avere institutul se va îngrijii.

Părințele însă e îndatorat cu documente a arăta că e nevoie să plătească.

Didactru pe an e 40 cor. Părinții fără avere și de aceasta sumă mică vor fi scutiți.

Pentru proviziune la fiecare lună e de plă-

tit rata, didactru însă în două rate se poate solvi.

De haine părinți sunt îndatorați a se îngrijii. Rugăm interesați, ca petițiunile căt mai de cūrând, dar mai târziu până la 15 iunie a. c. să le trimită la direcția institutului surdo-mușilor din Timișoara.

— Catastrofă într-o școală. Un foc groaznic a izbucnit ieri la școala de copii din Cleveland. Despre catastrofă avem următoarele știri:

Până acum s-au aflat cadavrele a 152 de copii. Probabil că și 9 învățătoare și-au pierdut viața în flacări. Cadavrele acestora însă nu le-au găsit până acum. Focul s'a îscat în pivniță sub trepte. Un servitor a băgat de seamă pericolul și a început a sună clopotul. La început învățătorii au crezut că se face numai încercare. Aceasta a fost cauza că focul s'a lăsat și a luat dimensiuni aşa de mari naște ca învățătorii să bage de seamă primejdia.

Despre încercările de salvare se povestesc lucruri îngrozitoare. Upton, un neguțător bogat din Colintonwood, prin limbile de foc a trecut și s'a urcat până la etajul al II-lea de unde a scăpat 18 băieți. Când a voit să pe al 19-lea să-l mănuie, acesta având răni grave a căzut mort în brațele lui, apoi s'a coborât repede pe trepte și ajungând cu el jos a înebunit și având și el răni grave după puțin timp a murit.

Priveliste cea mai tragică a fost, când s'a dărămat plafonul și s'a văzut cum *cad băieții în marea de foc*. Când focul s'a mai potolit, cadavrele le-au dus într-o casă, dar nu a fost loc îndejuns pentru așezarea lor și aşa a fost de lipsă a le așeză în stradă.

Cățiva copii și fete, cari văzând că nu pot scăpa pe poartă au sărit de pe fereștrii jos și aşa cei mai mulți au murit în urma rănilor primitive.

Focul s'a îscat pe la 11 și jum. când în școală erau 300 băieți în etate dela 8–12 ani.

Un învățător, care a voit să deschidă poarta a fost căcat în picioare și omorât. Același sfârșit l-a avut și mai mulți băieți.

Vina, că nu s-au putut scăpa mai mulți băieți, e a pompierilor cari nu au avut scări aşa de lungi, cari să ajungă până la etajul al III-lea.

Scene îngrozitoare s-au întâmplat înaintea edificiului.

Bărbați și femei, părinți copilloi și frângneau mâinile și steteau aşa fără să poată da și cel mai mic ajutor.

Până la 11/2 a ars întreg edificiul.

— Mulțumită publică din Beluș. Cu ocazia petrecerii comunei bisericesti gr.-or. rom. din Beluș ținută la 15 Februarie a. c. în scopul școalei sale au făcut oferte și suprasolviri următoare:

Excel. Sa dl Ioan Mețianu, mitropolitul din Sibiu 15 cor. Dl George Pop de Băsești 20 cor. Ilustr. Sa dl dr. Iosif Gall, Magistr. dl Vas. Mangra, vicar episcopal, P. C. Sa dl Roman R. Ciocogariu, dl dr. I. Iacob căte 10 cor. dnii Alex. Gera și Belényesi József căte 5 cor. Dnii dr. G. Mureșan, dr. I. Ciordăș, Vas. Stefan, Schwimmer Mano, G. Papluca și dna văd. Maria Valtner căte 4 cor. Dnii dr. Poynar I. dr. C. Popovici, V. Fildan. I. Ardelean, Molnár György, Ornestein K. și M. kenkaupt J. 3 cor. Dnii dr. C. Nyes. dr. P. Hetz Gézsy D. A. Ardelean, Hirschmann Mór, Zsigmond Arpád, N. Ioanovici 2–2 cor. D-nii Patzki Sándor, Tabár Ferencz, Szigetközi Imre, Ilés Sándor, Tisch Sándor, G. Mitrás, G. Molnár și Ioan Mocsányi 1–1 cor.

In total venitul curat face 320 cor. 90 fil., care sumă se va întrebună spre scopul indicat mai sus.

Pentru mult prețuitul sprijin comitetul parohial vine a exprima marinimoșilor contribuvenți și pe această cale mulțumitele sale. Beluș, la 2 Martie 1908. Pentru comitetul parohial: dr. Gavril Cosma pres. com. parohial.

— Săpun de viore de Parma. Sub această numără de cățiva ani e în circulație un nou săpun folosit. Cine nu îubește mirosul de viorele? și dacă știm, că acest săpun plăcut face față fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă aşa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, că publicul mare se nu întrebulează acest săpun, numai că să-i tindă mâna de ajutor pregătorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucată 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolc. Se poate căpăta în Arad în drugaria lui Vojtek și Welsz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în pravălia lui Wisemayr Ferencz.

Dela judecătorii.

§ Sentință aprobată. Osânda de 6 luni temniță de stat și 500 cor., la care a fost condamnat dl dr. D. Lascu din Oradea-mare, pentru articolul »Furor asiaticus în Bihor«, publicat în »Tribuna« dela 5 Maiu n. a fost aprobată ieri și din partea Curiei.

Urmează acum ca dl dr. Lascu să o ia spre Seghedin.

Concert, petreceri.

— Tinerimea română din Chișoda, aranjază petrecere în 8 Martie st. n. a. c. Duminică lăsatului de brânză, în școală rom. gr. or. din loc. Venitul curat este destinat pentru procurarea unui steag pe seama sfetei biserici din loc.

Ultime informații.

Intâlnirea domnitorilor. Roma, 6 Martie. »Tribuna« anunță că Wilhelm, împăratul Germaniei, se va întâlni cu regele Victor Emanuel pe la sfârșitul lui Martie în Venetia. Amănuntele intrevederii încă nu s-au stabilit. Mai departe se zice, că în cauza intrevederii cu regele Eduard încă nu s'a adus nici o hotărîre.

O declarație a M. Sale. »Vaterland«, foaia clericalilor din Austria anunță, că conversația avută de M. Sa cu Barabás se comentează foarte mult în cercurile maghiare din Viena.

Anume M. Sa ar fi zis: »Contreras-vicci pentru ridicarea soldelor ofițerilor nu se dă nici unei naționalități.«

Monopolul cărciumelor în România. București, 5 Martie. În ședința sa de azi Camera a votat în intregire proiectul de lege referitor la monopolul cărciumelor, cu 73 voturi contra 7.

Supilo învingător! . . .

Dreptul limbii croate. — Sălbaticii domoliți. — Simptome de obstrucție tehnică.

— Prin telefon. —

Budapestă, 6 Martie. Ședința de azi însemnează o strălucită învingere alui Supilo, care s'a expus pentru dreptul limbii croate cu atâta energie, încât a făcut pe șoviniști să bată în retragere.

Iată amănunte.

Ședința începe la orele 10. Prezidează Justh. Dintre naționaliști sunt de față Damian, Brediceanu, Lucaciu, Maniu, Vaida, Pop, Polyt, Hodja, Blaho, Bella, Skiciak și Kollár.

La ordinea zilei revizuirea regulamentului dietei.

Inainte de a se întări însă în ordinea de zi, vorbește, în limba croată, energetic luptător croat Supilo. Ungurii n'au mai făcut scandal ci l-au ascultat într-o linște desăvârșită. Cu legea în mâna el a arătat dreptul croaților de a vorbi aici în limba lor. A vorbit scurt, dar cu multă energie și demnitate. Naționaliștii i-au făcut ovăzuri entuziaste.

Se discută apoi pe larg chestia dreptului croaților de a vorbi în limba lor.

Polónyi nu recunoaște acest drept. Nu-i nevoie de interpret, căci în parlamentul care —

Supilo (întrerupând) nu e ungar, căcătă vreme suntem noi croații aici este parlament comun!

Naționaliștii aplaudă cu frenesie, iar ungurii protestează sgomotos.

Polónyi (urmând) Limba acestui parlament e cea ungurească! Croații numai în caz excepțional se pot folosi de limba lor. Zice că să nu se tie tălmaciul croat.

Ugron e de părere să rămână lucrurile cum au fost.

Justh recunoaște dreptul croaților de a vorbi în limba lor. Dreptul acesta este înscris în lege și la 1878 de pildă, până și monitorul dietei aducea în limba croată vorbirile croate, de pildă alui Gyurkovits vorbire. Să nu fie deci nici croații d'acum împedeați în exercitarea acestui drept al lor! Vorbirea produce o bună impresie.

Bánffy vorbește contra revizuirei regulamentului cum il vrea guvernul. Aprobă pe disidenți cari reprezentă tendința pentru dreptate și libertate. Prezintă un proiect al său, privitor la revizuire. Proiectul se cetește.

Senzatia zilei urmează acum: opoziția cere ședință secretă. (Sunt subscrise 24 înși, numai unguri!)

Președintele suspendă ședința pe zece minute iar după aceea ordonează ședință secretă, în care Farkasházy, Bánffy, Polónyi și Nagy combat proiectul guvernului.

Iar Andrassy declară cu multă hotărîre că orice va face opoziția, proiectul de revizuire a regulamentului dietei va trebui să devină însă lege.

Ședința s'a terminat la orele 2.

Economie.

Borsa de mărfuri și efecte din Budapestă

Budapestă, 5 Martie 1908.

INCHEEREA în 1 ORĂ :

Oră pe Apr. 1908 (100 %)	24.28 – 24.30
Secară pe Apr.	21.30 21.32
Ovăz pe Apr.	15.80 – 15.82
Cucuruz pe Mai 1908	13.26 – 13.28

INCHEEREA în 4 ORE :

Oră pe Apr.	24.20 – 24.22
Secară pe Apr.	21.24 – 21.26
Ovăz pe Apr.	15.78 – 15.80
Cucuruz pe Mai 1908	13.22 – 13.24

BIBLIOGRAFIE.

A apărut carte »Bancile în noua reformă a dărilor« de Ioan I. Lăpușanu directorul Institutului de credit și economii »Ardeleana« din Orăștie. Se poate procură dela »Tipografia Nouă din Orăștie.«

Cartea fiind interesantă o recomandăm în atenția publicului nostru, îndeosebi direcțiunilor și funcționarilor de bancă.

A apărut de curând: »Inn Festive și »Hora dela Plevna«, — două coruri mixte, — de C. Fl. Preșmerekianu. Prețul 1 cor. Se găsește de vânzare la editura librăriei A. Mureșanu (Brașov).

De asemenei româna: »Întâiu Maiu« cu text român și german, pentru voce și piano, — compus după V. Alexandri, muzică de același autor. Prețul 1 coroană.

Indemnăm pe onor, cetitorii să le procure că de curând, fiind bucați alese și bine apreciate de toți cei ce le cunosc.

Poșta Administrației.

Pavel Anna, Tauț. Am primit 12 cor. ca ab. pe I. sem. 1908.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor proprietar George Nichin.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARA

1907.

17. Februarie.

ACTIV

116199191	{ 81986691 Reserva metalică Aur . . . 94885277
1187018	34212500 " Trate Aur . . . 38535000 }
72211745	Argint și diverse monete . . . . .
30484606	Portofoliu Român și Străin . . . . .
	{ *) Impr. contra ef. publice 7972800
	" " " in cont curent 17374741
11999924	Fonduri publice . . . . .
15931524	Efectele fondului de rezervă . . . . .
3270121	" " amortisarea imob. și material
5882259	Imobili . . . . .
610935	Mobilier și Mașini de Imprimerie . . . . .
318595	Cheltuieli de Administrație . . . . .
88598323	Deposite libere . . . . .
	" " & provizoriu . . . . .
4575415	Compturi curinți . . . . .
18190273	Copmunturi de valori . . . . .
366459789	
12000000	PASIV
22697129	Capital . . . . .
3343012	Fond de rezervă . . . . .
242366110	Fondul amortisării imobilelor și material . . . . .
	Bilete de Bancă în circulație . . . . .
455215	Profituri și perderi . . . . .
88598323	Dobânci și beneficii diverse . . . . .
	Deposite de retras . . . . .
	" " " & provizoriu . . . . .
369459789	Compturi curinți . . . . .
	Scomptul 6%. *) Dobândă 6½%

1908.

9 Februarie, 16 Februarie

133658121	133420277
1595089	1649719
70408050	71754422
25599853	25347541
11999924	11999924
15638508	15638508
3243121	3243121
5928904	5928963
642528	643038
234995	337085
106619184	106289184
—	—
6263332	3273380
21943206	21384616
403774815	400909778
12000000	12000000
24574391	24574391
3603940	3603940
256533890	253928970
—	—
443410	513293
106619184	106289184
—	—
—	—
403774815	400909778

NOXIN

cea mai bună cremă de ghete

cu cheia patentată

se poate căpăta în toate prăvăliile mai bune.

The „Noxin“ Co.

Londra:

E. C. 57 Chiswell Street.

Paris:

125 Rue Montmartre.

Viena : XVIII/1

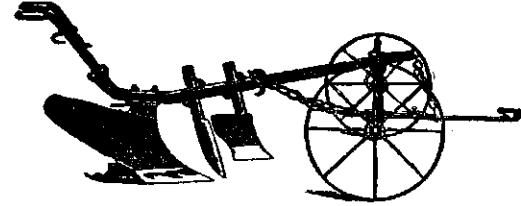
Willy Weingärtner
Semper Strasse 13
Telefon 22149.

Budapest :

Brüder Hochinger.

Mare assortiment în tot felul de mașini agricole.

Fiecare econom lucrează în propriul său interes, dacă cumără numai pluguri de oțel și trunchiuri pentru plug din oțel de Bächer.

Coarnele plugului se fac din oțel infragil,

pentru care primesc răpunerea pe cinci ani. Magazinul de încredere exclusiv pentru pluguri al lui

Bächer Rudolf

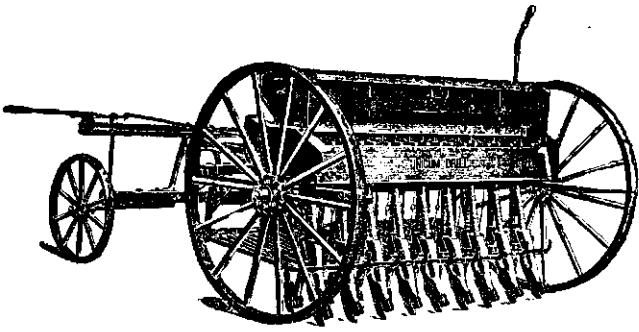
Aradon, József főherceg-ut 9. sz. (Gróf Porcia-ház)

Mașina de sămănăt „Unicum Drill“.

Sistem Melichar construcție practică, nu trebuie putere de trac, se poate regula punctual, în privința durabilității ocupă primul loc între toate. Asta o dovedește împrejurarea, că în cei 10 ani din urmă am vândut din ele mai mult de 30.000.

Melichár Ferencz

Magazinul de încredere al mașinelor de sămănăt cu patentă ces.-reg. a lui Melichár Ferencz Arad, József főherceg-ut 9. sz. (Gróf Porcia-ház.)

Mare assortiment în tot felul de mașini agricole.

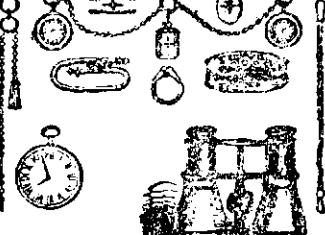
Gratis ! trimit oricui

cine se adresează la mine, catalogul de petur care a apărut de cînd despre

ci asornice de prima calitate și bijuterii, ci asornice bine regulate remontoir cu 5 coroane 60 fil., un ci asornic de terzit perfect cu 2 cor. 90 fil.

Gratis !

trimit oricui

Cadouri mari de Paști !

Győző Brucker Nándor és Társa
măiestru de ci asornice.

Győr 75.

NEMECSEK VINCZE Szeged Valéria-
ter (palatul dr.
Gold-
schmidet)

Au biciclete cele mai bine fabricate.

Mă rog a-mi visita depositul, este isvorul cel mai bun de cumpărat în părțile constitutive și gumi, email lucci și nielatură cu pret moderat, mașini de cusut SINGER și mașini pentru măiestri. În atelierul meu mechanic fac tot felul de articli de bransă aceasta și anume: puști, mașini grăitoare, mașini de brodat, utensili artistice pentru ingineri și medici, lucruri de arhopedie și de technica electrică, telegrafuri de casă și orice fel de transformări.

— Se pot cere și solviri în rate. —